

O‘ZBEK TILINING IZOHLI LUG‘ATLARIDAGI AKT TERMINLARINING ETIMOLOGIK TAVSIFI

Amrullayeva Mohinur Jo‘rabek qizi
mohinuramrullayeva045@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada o‘zbek tilining izohli lug‘atlaridagi axborot kommunikatsiya texnologiyalari terminlarining etimologik tavsifi va xususiyatlari haqida so‘z yuritilgan. Axborot kommunikatsiya texnologiyalari terminlarini o‘zbek tiliga juda ulkan qismini boshqa tillardan o‘zlashgan leksik birliklar tashkil qiladi. Axborot bilan faol almashinuv, jamiyatning axborotlashuvi hodisasidagi global xususiyati, axborot kommunikatsiya texnologiyalari sohasidagi mutaxassislar lingistik-terminologlar va tarjimonlarning hamkorligi baynalminallashuv jarayonlarini kuchaytiradi. Natijada chet tilida ko‘pgina terminlar boshqa tillarga o‘tadi, so‘ng baynalminal terminga aylanadi va milliy terminologiya ham o‘ziga xos o‘rniga ega bo‘ladi.

Kalit so‘zlar: o‘zbek tilining izohli lug‘ati, o‘zlashma so‘zlar, televizor, telefon, telefonogramma.

Barcha tillarning rivojlanish qonuniyatiga ko‘ra tilda mavjud leksika savdo sotiq, diplomatik aloqalar orqali boshqa tillardan o‘zlashish hisobiga boyib boradi. Shuningdek, “...respublikamiz hayotining barcha sohalarida yuz berayotgan katta o‘zgarishlar, rivojlangan juda ko‘p mamlakatlar bilan aloqalarning tobora kuchayib borayotganligi qisqa vaqt mobaynida o‘zbek tili, xususan, uning leksikasi rivojiga sezilarli ta’sir ko‘rsatdi”¹.

O‘zlashma so‘zlarning faollik darajasi ortishi tufayli o‘z qatlam so‘zlar chet tilidan o‘zlashgan so‘zlarga o‘z o‘rnini bo‘shatib berishi tabiiy hodisa. Bu jarayon terminologiyada ham o‘z aksini topadi. Zero, terminlar tizimining xalqaro mezonlarga moslashtirilishi hodisasi terminologiyadagi milliy so‘zshakllardan ko‘ra umume’tirof etilgan baynalmilal birliklarning qo‘llanish darajasini oshirishga xizmat qiladi.

O‘zlashma so‘zlarning faollik darajasi ortib borishi tufayli o‘z qatlam so‘zlar chet tilidan o‘zlashgan so‘zlarga o‘z o‘rnini bo‘shatib berishi tabiiy hodisa. Bu jarayon terminologiyada ham o‘z aksini topadi. Zero terminlar tizimining xalqaro mezonlarga moslashtirilishi hodisasi terminologiyadagi milliy so‘zshakllardan ko‘ra umume’tirof etilgan baynalmilal birliklarning qo‘llanish darajasini oshirishga xizmat qiladi. O‘zbek tilining 2 tomli izohli lug‘atida lotin, fransuz, nemis, grek tillaridan o‘zlashgan barcha terminlar rus tili orqali o‘zlashganligi ta’kidlangan va, avvalo, rus tili, so‘ngra so‘zning asl kelib chiqish manbayi bo‘lgan til ko‘rsatilgan. Axborot-kommunikatsiya

¹ O‘zbek tilining izohli lug‘ati, 5 jildli 1-jild. – Toshkent. O‘zbekiston ensiklopediyasi, 2006.

texnologiyalaridagi zamonaviy soʻzlar hozirgi kunda toʻgʻridan toʻgʻri ingliz tili orqali kirib kelayotganiga guvoh boʻlamiz. Leksikondagi terminlar til tizimida alohida oʻrin tutadigan oʻziga xos qatlam. Buning sababi shundaki, u umumisteʼmol leksikadan yaqqol ajralib turadigan uslubiy, semantik, struktur va soʻz shakllanishiga oid oʻziga xos xususiyatlarga ega. Zamonaviy ijtimoiy hayotda zamonaviy soʻz rolining oshishi yildan yilga tobora ravshanlashib bormoqda hamda shu bilan shaxslar bu soʻzlarni chuqurroq bilib borayotgani va xalqaro aloqalarni yanada kengaytirayotganligini bizga koʻrsatmoqda. Har bir inson xohlasa-xohlamasa, hamisha qaysidir zamonaviy soʻzdan foydalanish jarayonning ishtirokchisi. Demak, Axborot kommunikatsiya terminologiyasiga oid bilimlarga doimiy ehtiyoj mavjud ekan, bu sohaga oid terminlarni tizimlashtirgan holda oʻrganish, uni lugʻatlarda berish, butun terminologik tizim ichidan umumiy filologik lugʻatlar uchun tanlab olish tamoyillarini ishlab chiqish nafaqat tilshunoslik, balki jamiyat hayotining yanada ildamlashiga masʼul har bir soha uchun ahamiyatli.

Boshqa tillardan kirib kelgan terminlar maʼlum bir lingvistik xususiyatlarga ega boʻlgandagina ularga oʻzlashma terminlar sifatida qarash mumkin. Bunday xususiyatlar quyidagilar:

- a) chet tilidagi soʻzning oʻzlashtirayotgan tildagi grafik va fonetik vositalar bilan ifodalanishi;
- b) oʻzlashma soʻzning oʻzlashtirayotgan til grammatik shakl va kategoriyalari bilan uygʻunlashishi;
- d) oʻzlashmaning semantik mustaqilligi;
- e) oʻzlashma terminning muayyan terminologik sistemada doimiy ravishda qoʻllanilishi.²

Bilimlarning muayyan sohalarida milliy terminologiyani shakllantirish zarurati, yangi hodisani belgilashda oʻtkir zarurat tugʻilganda olinma terminlarni jalb etmay iloji yoq. AKT sohasidagi oʻzlashtirilgan terminlarining aksariyat qismi orfografik jihatdan barqaror, faqat ayrim hollardagina oʻzlashtirilgan terminning grafik qiyofasi oʻzgarishi kuzatiladi.

S.V. Grinev chet tilidan oʻzlashtirishning quyidagi sabablarini koʻrsatadi:

- 1) oʻzlashtirayotgan tilda yangi tushuncha uchun mos soʻzning yoʻqligi (oʻzlashtirishning asosiy sababi);
- 2) tasvirlovchi ibora oʻrniga bir soʻzdan foydalanish tendensiyasi;
- 3) oʻzlashtirayotgan tilda omoniya va polisemiyaning bartaraf etishga intilish;
- 4) tegishli va maʼnoni detallashtirishga ehtiyoj;
- 5) tub terminlardan hosila yashashning mumkin emasligi.³

Oʻzlashtirayotgan tilda u yoki bu mavzuviy soha, professional muhitga xizmat

² Tursunov U., Muxtorov J., Rahmatullayev Sh. Hozirgi Oʻzbek adabiy tili. Leksikologiya. Fonetika. Morfologiya. – Toshkent.: Oʻqituvchi. 1975. – B.46.

³ Qaragang: Гринев С.В. Введение в терминоведение. – М.,1993 –С. 161.

ko'rsatuvchi va ushbu terminlar o'zlashtirilishi manbasi bo'yicha qaysidir darajada bir xil bo'lgan terminlar tizimlari mavjud bo'lishi xam zaruriy omil hisoblanadi. AKT terminologiyasi elektron hisoblash texnikasi terminologiyasi asosida yuzaga kelgan va faqat keyingi yigirma yil mobaynida nisbatan mustaqil bo'ldi. Elektron hisoblash texnikasining o'zbek terminologiyasi o'z tarkibiga inglizcha terminlarni kiritgan bo'lsada, biroq ularning soni o'zbek AKT terminologiyasida bo'lgani kabi ko'p bo'lmagan. O'zbek tilida elektron hisoblash texnikasining leksikasi shakllanib ulgurgan va muvaffaqiyatli ishlatilayotgan milliy termin tizimining borligi o'zbek tili substratiga yangi terminlar kirishi va assimilyatsiyasi jarayonini osonlashtiradi.

O'zbek tilining katta hajmli AKT terminologiyasida asosiy va umumiy deb qaralgan – o'zbek tilining izohli lug'atiga kiritilgan axborot kommunikatsiya texnologiyalari terminlarining etimologik xususiyati bo'yicha tasnifi quyidagicha:

- sof o'zbekcha;
- arabiy;
- rus tilidan yoxud rus tili orqali o'zlashgan (internatsional);
- fransuz tilidan o'zlashgan;
- nemis tilidan o'zlashgan;
- yunon tilidan o'zlashgan
- italyan tilidan o'zlashgan;
- lotin tilidan o'zlashgan;
- ingliz tilidan o'zlashgan.

Quyida 5 jildli O'TILda mavjud AKT terminlarining yuqoridagi tasnif bo'yicha tahlilini ko'rib o'tamiz:

Arab tilidan olingan (asosi arabcha) so'zlarning termin sifatida berilishi: *axborot, aloqa*

Fransuz tilidan olingan so'zlarning termin sifatida berilishi: *abonement, abonent, kasseta, kod, patefon, signalizatsiya.*

Nemis tilidan olingan so'zlarning termin sifatida berilishi: *klaviatura, kolontitul, kolonsifra, rolik, signal, shrift.*

Lotin tilidan olingan so'zlarning termin sifatida berilishi: *antenna, apparat, video, vibrator, vibratsiya, informatsiya, informatika, klavish, kommunikatsiya, kopiya, korpus, kursiv, lokatsiya, radio, radiola.*

Yunon tilidan olingan so'zlarning termin sifatida berilishi: *grafik, kserografiya, kserokopiya, megafon, mikrofon, telefon, texnologiya, texnika, foto.*

Ingliz tilidan olingan so'zlarning termin sifatida berilishi: *internet, kartrij, monitor, noutbook, printer, radar, skaner, toner, disketa, kompyuter*

Rus tilidan olingan so'zlarning termin sifatida berilishi: *pryomnik, naushnik, ustanovka, diskovod.*

Golland tilidan olingan so'zlarning termin sifatida berilishi: *knopka.*

Italyan tilidan olingan soʻzlarning termin sifatida berilishi: trubka.

Shuni alohida qayd etish lozimki, ilmiy-texnika terminologiyasida, xususan, AKT sohasida qoʻllanilayotgan baynalmilal termin-nomlarning asosiy qismi oʻzbek tiliga ingliz tilidan rus tili (vositachi til) orqali oʻzlashmoqda. Shu sababdan ham mazkur terminlarning rus tilidagi shakli tilimiz uchun ham qabul qilingan meʼyordek boʻlib qolgan. Biroq, oʻzbek tilining oʻziga xos xususiyati hamda tilimizdagi baʼzi soʻzlarning funksiyasi, yaʼni termin-nomlarga oʻz tilimiz nuqtai nazaridan yondashish va kerakli oʻrinlarda maʼlum oʻzgartirishlarni kiritish ham talab etiladi⁴

AKT terminologiyasida oʻzlashtirilgan terminlarning koʻp qismi etimologik nuqtai nazardan lotin va yunon tillariga ham mansub. Masalan, *radio termini lotin tilida radius-aylananing markazidan uning sathigacha oʻtkazilgan toʻgʻri chiziq* maʼnosini anglatadi.

Oʻzlashmalardan yangi AKT terminlarini hosil qilish turli usullarda amalga oshiriladi. Oʻzbek tilida til boyishining ichki imkoniyatlari asosida yoki turli tildan oʻzlashgan soʻzlarning kombinatsiyasidan yoxud ularni juftlash yordamida hosil boʻlgan terminlar ham mavjud:

1) oʻzlashgan terminga oʻzbekcha affikslar qoʻshiladi va yangi termin hosil qilinadi: *kompyuter + -chi → kompyuterchi. kod + -lash- kodlash.*

2) oʻzlashgan terminga oʻzbek tilidagi oʻzlashgan affiks, affiksoid yoki prefiks, prefiksoid qoʻshilib yangi termin hosil qiladi: *no- + -aktiv → noaktiv + -lik - noaktivlik;*

3) oʻzlashgan termin va tub turkiy soʻz qoʻshilib yangi birikma termin yasaladi: *uyali telefon, kompyuter boshqaruvi, impuls kuchaytirgich, progressiv yoyilish.*

4) bir tildan oʻzlashgan ikki leksema ishtirokida yangi termin paydo boʻladi: *internet-biznes (ingl. + ingl.), internet-provayder (ingl. + ingl.), kontrol-blok (ingl. + ingl.);*

5) manbaga koʻra ikkita boshqa-boshqa tillardan oʻzlashgan soʻzlardan yangi termin hosil qiladi: *internet-tijorat (ingl. + arab), internet- hujjat (ingl. + arab), radiochastota (lotin + rus);*

6) oʻzlashma termin va turkiy soʻzdan yasalgan qoʻshma soʻz terminlar: *radiotutush (lotin + turk.). radiochaqiriq (lotin + turk).⁵*

2 tomli OʻTILda mavjud huquqiy terminlarning tahlili quyidagi natijalarni berdi.

Arab tilidan olingan (asosi arabcha) soʻzlarning termin sifatida berilishi:
axborot, aloqa,

Fransuz tilidan olingan soʻzlarning termin sifatida berilishi:*patefon*

Rus tilidan olingan soʻzlarning termin sifatida berilishi:*avtoblokirovka,*

⁴ Kadirbekova.D. Inglizcha-oʻzbekcha axborot-kommunikatsiya texnologiyalari terminologiyasi va uning leksikografik xususiyatlari.diss.-toshkent,2017. – B. 104.

⁵ Kadirbekova.D. Inglizcha-oʻzbekcha axborot-kommunikatsiya texnologiyalari terminologiyasi va uning leksikografik xususiyatlari.diss.-toshkent,2017. – B .105.

avtomatik, avtomatika, avtomatizm, avtomat, antenna, apparat, apparatura, grafika, informatsion, kartina, kassetta, knopka, klavish, klaviatura, kommunikatsion, kommunikatsiya, operativ, televizor, trubka, ustanofka...

O‘zbek tilining 2 tomli izohli lug‘atida lotin, ingliz, fransuz, nemis, yunon tillaridan o‘zlashgan barcha terminlar rus tili orqali o‘zlashganligi ta’kidlangan va avvalo, rus tili so‘ngra so‘zning asl kelib chiqish manbai bo‘lgan til ko‘rsatilgan:

TELEVIZOR [r<grek+lat]: Televideniye orqali uzatilgan signallarni tasvir va ovoz tarzida qabul qilib ko‘rsatadigan va eshittiradigan apparat⁶.

TELEFON [r<grek]: Elektr aloqa turlaridan biri – uzoqdan turib so‘zlashishga xizmat qiladigan qurilma va uning signal zvonogi hamda gaplashish trubkasi bo‘lgan apparati⁷.

TELEFONOGRAMMA [r<grek]: Telefon orqali eshitib yozib olingan xabar yoki ma’lumot⁸.

E’tirof etish mumkinki, yangi ko‘p jildli izohli lug‘atni tuzishda 1981-yilda nashr etilgan ikki tomli izohli lug‘at materiallaridan foydalanilgan. Lekin u ikki jildli lug‘atning to‘ldirilgan yoki qandaydir o‘zgartishlar bilan qayta ishlangan nashri emas, balki leksikografiyaning yangi yutuqlarini hisobga olgan holda yaratilgan mutlaqo yangi lug‘at. Qolaversa, o‘zbekcha yoki umumturkiy bo‘lmagan so‘z va terminlarga (arabcha, forsha, baynalmilal, ruscha va boshqa tillarga mansub so‘zlarga) mumkin qadar to‘liq etimologik ma’lumot berish kabilar ham ushbu lug‘atning o‘ziga xos xususiyatlaridan. U hozirgi o‘zbek tili leksikasining holatini va rivojlanish tamoyillarini hisobga olgan holda yaratilgan⁹.

Ko‘rish mumkinki, ikki tomli va besh jildli o‘zbek tilining izohli lug‘atlarida AKT terminlarining genetik xususiyatlari talqinida farqlar mavjud. Xususan, besh jildli O‘TILda AKT terminlarning qaysi tildan olinganligi haqida aniqroq tasavvur olish mumkin.

Har ikkala O‘TILda ham genetik jihatdan ingliz va rus tiliga mansub birliklar yetakchilik qiladi. Bu soha terminlarining aksariyati o‘zlashmalar ekanligini inkor etmagan holda sof o‘zbekcha so‘zlarning salmog‘ini oshirish xalqimizning o‘z tilidan kengroq va soha tili sifatida foydalanish qamrovini oshirishiga xizmat qilishini ta’kidlash lozim. Albatta, O‘TIL keng xronologik doirada o‘zbek tilining butun so‘z boyligini emas, balki hozirgi zamon o‘zbek adabiy tilining keng iste’moldagi so‘z boyligini to‘plash va tavsiflashni o‘ziga maqsad qilib qo‘yadi¹⁰.

Bugungi kunda genetik jihatdan sof o‘zbek tiliga oid birliklarning termin sifatida qo‘llanish holati navbatdagi izohli lug‘at uchun manba bo‘lishiga ishonamiz. Zero,

⁶ O‘zbek tilining izohli lug‘ati. 2 tomli. 2-tom. – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 1981, B.157.

⁷ O‘zbek tilining izohli lug‘ati. 2 tomli. 2-tom. – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 1981, B.158.

⁸ O‘zbek tilining izohli lug‘ati. 2 tomli. 2-tom. – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 1981, B.158.

⁹ O‘zbek tilining izohli lug‘ati. 5 jildli. 1-jild. – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2006. – B.8.

¹⁰ O‘zbek tilining izohli lug‘ati. 5 jildli. 1-jild. – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2006. – B.6.

terminga aylanib ulgurayotgan *sichqoncha, quloqchin, quvvatlagich, qurilma...* kabi kabi birliklarni lugʻatlarda aks etib, AKT amaliyotida qoʻllanib, AKT jarayonlarga faol kirib borganda tilimizning keng imkoniyatlarini namoyon qilgan boʻlamiz.

Etimologik tahlillardan shu aniq boʻladiki, axborot-kommunikatsiya terminlarining oʻzbek tiliga juda ulkan qismini boshqa tillardan oʻzlashgan leksik birliklar tashkil qiladi. H. Dadaboyev: “...oʻzbek terminologiyasi tizimida xorijiy tillarga taalluuqli tushunchalarni oʻz ichki imkoniyatlar asosida ifodalash tamoyili yetakchilik qilmoqda. Bunday jarayon paytida chetdan kelayotgan oʻzlashmalarning bir qismi oʻzbekcha mutanosiblari bilan almashtiriladi yoki tarjima qilinadi. Ushbu usul yangi tushunchalarni atashda oʻta qulayligi bilan ajralib turadi”, deya taʼkidlaydi¹¹.

Soʻz oʻzlashtirish AKT terminlari shakllanishining muhim manbalaridan biri hisoblanadi. Oʻzbek tilida oʻzlashma terminlardan tashqari, baynalmilal xarakterga ega boʻlgan terminlar ham alohida oʻrin egallaydi.

AKT terminlari tarkibidagi oʻzlashma terminlarni qoʻllanishiga koʻra quyidagi guruhlariga boʻlish mumkin:

1)Maxsus AKT sohasi tushunchalarini ifodalovchi terminlar: *amaliy dastur, axborotning toʻliq oʻchirilishi, veb sahifalarni bezash, xakker hujjatining turi,*

2)Ilmiy-texnikaviy va AKT sohasida muvoziy ravishda qoʻllanuvchi yoki sohalar aro terminlar: *apparat, kod, tunnel, forum, fotodiod, fotokamera,, dizayn, generator, faza, filtr, format* va boshqalar.

AKT terminologiyasi etimologik jihatdan tavsiflanganda, sohada mavjud boʻlgan oʻzlashma qatlamning manbalari oʻrganildi va ularning miqdoriy koʻrsatkichlari aniqlandi. Oʻzlashma AKT terminlari negizida hosil boʻlgan oʻzbekcha terminologik leksik birliklar asosan uch usulda yasalishi aniqlandi:

- 1) Affiksatsiya usuli;
- 2) Sintaktik usul;
- 3) Giprid, yaʼni aralash usuli.

Oʻzlashtirish va termin yasash jarayonlari bir vaqtning oʻzida sodir boʻlishi mumkin.

Oʻzbek tilining meʼyoriy lugʻati hisoblangan “Oʻzbek tilining izohli lugʻati” esa yaqinda qayta tahrir etilgan holda nashr etilganligiga qaramay, oldingi nashrlarda mavjud ayrim kamchiliklarning bartaraf etilmaganining guvohi boʻlishimiz mumkin. Jumladan, tadqiqot obyektimiz boʻlgan AKT sohasiga oid terminlar misolida shuni ayta olamizki, mazkur izohli lugʻatda keltirilgan zamonaviy soʻz terminlarning baʼzilari ham tahrirsiz – eski holicha berilgan. Tabiiyki, jamiyat hayotining muhim yoʻnalishlaridan biri boʻlgan, axborot kommunikatsiya texnologiyalarida tobora keng

¹¹ Dadaboyev. H. Hozirgi oʻzbek tili qurilishida oʻzbek tilining oʻrni // Tilshunoslikning dolzarb masalalari. Respublika imiy- nazariy konferensiya materiallari. – Toshkent, 2015. – B. 24-31.

qo'llanilayotgan terminologik birliklar lug'atda keltirilgan – o'zbek tilining umumiy leksik xazinasini aks ettirishi nazarda tutilgan umumiy leksik miqdorga nisbatan kam berilgan.

Lug'at unga kiritilgan lug'aviy birliklar va ularga tuzilgan lug'at maqolalaridan tashkil topgan. Ushbu lug'aviy birliklar umumiste'mol hamda chegaralangan leksikadan tanlab olingan. Bosh so'z sifatidagi lug'aviy birlikka beriladigan izoh – lug'at maqolasini shakllantirishda etimologik ma'lumotlar, ba'zan birlikning talaffuz shakli, adabiy me'yor sifatida uning shartli shakli, qo'shimcha mazmuniy-tavsifiy belgilar keltirilib, uning ma'nosini yoritish uchun illustrativ misollar sifatida badiiy, ilmiy adabiyot, shuningdek, gazeta va jurnal, glossariy materiallaridan foydalanilgan. O'zbek tilining chegaralangan leksikadan terminlarning tanlab olinishiga oid muayyan mezon lug'at tavsifida keltirilmagan. Bugungi kunda AKT sohasi terminologiya tizimi tashqi va ichki omillar ta'sirida vujudga kelmoqda. Jumladan, ekstralingvistik omillar sifatida quyidagilarni ta'kidlab o'tish mumkin:

- 1) kompyuterlashgan zamonaviy AKT tizimining paydo bo'lishi;
- 2) yangi tushunchalarni ifodalovchi terminlarning yaratilishi;
- 3) AKT lingvistikasiga asos solinishi;
- 4) Axborot tili va terminologiyasini vujudga kelishidagi shart-sharoitlar va zaruriy ehtiyojlarni paydo bo'lishi va shu kabilar;
- 5) Ijtimoiy-zaruriyat tufayli o'zga tillardan tayyor holdagi terminlarni o'zlashtirish va h.k.

Lingvistik omillar sifatida esa quyidagilarni ko'rsatish mumkin:

- 1) O'zbek tili ichki imkoniyatlari asosida terminologiyada qo'l keladigan barcha ifoda vositalaridan to'liq foydalanish;
- 2) Termin yasovchi affikslardan unumli va o'rinli foydalanish orqali tilning termin yasash imkoniyatini oshirish;
- 3) AKT terminlariga xos abbreviatsiya usulida termin yasashning imkoniyati va vositalarini o'zbek tilining terminologiya amaliyotida qo'llash;
- 4) Termin yasashda kalkalash va tarjima qilish usullaridan faol foydalanish.

Terminlarning etimologik-genetik xususiyatlariga taaluqli ma'lumotlarning izohli lug'atda berilishi tilning joriy leksik holati shakllanishiga qaysi tillar ta'siri va aloqadorligi haqidagi tasavvurlar paydo bo'lishiga sabab bo'lishini inobatga olib aytish mumkinki, keng foydalanuvchilar auditoriyasi uchun mo'ljallangan izohli lug'atlarda terminologik birliklarning xalq tilidan yiroq bo'lgan variantlari faol degan xulosaga olib kelmaslik tilimizga hurmatning bir ko'rinishi bo'la oladi.

Bugungi kunda ilmiy asoslangan yangi so'z va atamalarni iste'molga kiritish, zamonaviy atamalarning o'zbekona muqobillarini yaratish va bir xilda qo'llanishini

ta'minlash¹² ishlarini jadallashtirish vazifasi muhim masalalardan bo'lgan hozirgi vaziyatda yuqorida biz tomonimizdan keltirilgan AKT terminlarining etimologik tahlili va xulosalarimiz o'zbek tilining yangi izohli lug'atini yaratish jarayonidagi amaliyotda qo'llanishi foydadan xoli emas.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbek tilining izohli lug'ati. Ikki tomlik. – M.: Russkiy yazyk. 1981. T.1.
2. O'zbek tilining izohli lug'ati. 5 jildli. 1-5-jildlar. – Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2006.
3. Madvaliyev, A. Izohli lug'atda terminlarning leksikografik talqiniga doir // O'zbek tili va adabiyoti. – 2009.
4. Kadirbekova D.X. Ingliz va o'zbek tillarida axborot texnologiyalari terminologiyasining lingvistik xususiyatlari. Monografiya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2016. –
5. Hojiyev, A. O'zbek tilining ko'p jildli izohli lug'atini tuzuvchilar uchun yo'riqnoma.– Toshkent: 2000.

¹² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqei tubdan oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni. PF-5850-son. 21.10.2019.